

ABONEMENT

Pour un an D. 2
Edition spéciale 500 Ptrs.

ADRESSE

“İdjtihad,,Constantinople

Téléph. St. 865
XXV ème ANNÉE
15 Janvier 1930

İCTİHAT

Türkçe ve Fransızca
İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ
No: 289

ABONEMAN:

Seneliği[24Nüsha]Türki-
ye için 21/2, hariç için 2
D. Âlâ kâğıdlısı 5Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihat Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşinci sene
15 Kânunisanı 1930

YARATMALI

[Créer]

Yazan : Fransıyanın sabık başvekili
Edouard Herriot

— 2 —

Ticaret yahut senayi'le yaşaya bilecek biri bir tutuncu dükkânı [bureau de tabac] talebinde, XVIII inci asrın bir intrikacısının bir tuz bayi'liği elde etmek için vaki' talebinde ki ısrar ve hararet kadar ısrar gösterir. Modern bir kavmi tahrik etmek için başka tarzda kuvvetli «méthode», lar lâzımdır. Bu «méthode» ları «ilm» bize verebilir.

*
* *

İhya etmek istedigimiz kanaetleri tahkim etmek için mebdeler'e kadar irca'i nazar etmek belki faidesiz olmayacaktır.

Mémorables in [1] «Socrate», i kendisini hayatı siyasiye hasr etmek isteyen Glaucon dan bilgiler hakkında istizahda bulunurken aklı siyasetin temellerini daha o zaman kurar. Politika kelimenin hakikî ma'nasile, ilmlerin en yükseği olmak icab eder çünkü bütün diğer ilmleri ihata eder.

İnkilab = Révolution un «bourgeois», amillerini yetiştirmiş olan o vası fetkiklerin tefehhüslerin «Démokratie», ye neden verilmediği anlaşılmaz.

Senelerce kendisini feda etmiş olan halka, umumî içtima'larda kullanılan lisan dan başka bir lisanla söylenemezmi?

Halk, hakikata hakkı olmayacak kadar şayani istihkârmıdır? İçinde yuvarlandığı akli kölelik ebedileştirilmekmi lazımdır? zamanın en gürbüz mütefekkir-

Evolution de la production d'après les renseignements fournis par les Chambres de Commerce 1910 et les statistique admidistratives, 1912, Paris, imprimerie Nationale, 1917.

[1] Entretien's memorables de Socrate. Xenopohon un eseridir. «Socrate» in ahlak principlerini ve methodelarının şerh ve izahıdır. Xenophon un en meğub eseridir. [Miladdan IV asır evvel] AB. DJ.

lerinden olan M. H. Le Chatelier [1] nin zarifane protesto ettiği bu gülünç ta'riflere. ilm layık değildir. A'la bir ta'rife [2] göre, ilm mu'ayyen bir haldisede a' lakadar olan, mü'essir olan bütün âmillerin bilgisidir,, zahmetsiz ispat edeceğimiz ki ilm bütün sanayi'i. Milli hayatın bu esasî unsurunu idare etmelidir. Aynı suretle Devleti de o idare etmek lazımdır. Yalnız o, [ya'ni ilm] müstemir bir surette yarata bilir; ve, kuvvetle kaniiz ki milletlerin şevketi, bundan sonra, aralarında bu ifadenin en geniş ma'nasile ilmi şimenin intişarına vabeste olacaktır.

Bir çok fantaisieler ve hulyalar arasında, Producteur et le Globe «Müstasıl ve Küre'i arz gibi gazetelerinde bu programın tatbikini zaten ta'kib etmiş olan «Saiut-Simonisme», in ana fikri budur.

Binaenaleyh memleketimiz Fransa için 1840 tarihlerinde, bilinmedikleri için istihza edileni şayani hayraniyyet insanlar tarafından denenen müfekkire cehdlerle kabili kıyas olacak müfekkire cehdleri temenni ederiz.

Bununla beraber [cehl eseri olarak onlara gülmekle beraber] democratie lerinin zühuru, hem zekâyı hem yüreği tenbih eden bunlarda, bu mütefekkirlerde dir ki, sadık kalmanız iktiza eden principlerin menşe'i bulunur. Ekseriya çamurundan başka bir şeyini tanınamış olduğumuz nehr bu yüksek menba'lardan doğar. onlara hayal perest [chimérique] denildi çünkü, onlar, mu'adele'i milliye nin hey'eti mecmu'asını görmeyi, ma'nevî ve maddi inkilabların yaratmış olduğu çihanın kanunlarını ta'rif etmeyi denediler. Bizim hem tenbelliğimizi, hem tedbirsizliğimizi ölçmek için onları tekrar bu-

[1] Revue de Metallurgie avrıl 1915

[2] Leon Guillet: Les Industries Metallurgiques P. 530. 5 mart 1914 tarihli Vie ouvriere de M. Jules Ravate yazıyor: İlm [La sciences] şimdiki neslerin fetanet ve sabrinin ilave ettiği geçmiş neslerin tam müşahede ve ta'mim [generalisation] larının semersibir

gün okumak kâfidir. Onların fikirleri, ecnebi, bazen düşman toprağında kendi toprağımız üzerinde olduğundan daha e-yi filizlendi. Constantin Pecqueur **Les améliorations matérielles dans leur rapport avec la liberté** aldı kitabın yazarak aynı zamanda hem ilhamında yüksek, hemde vesa'itinde pratique ve Fransaya kendisini her suretle zenginleşdimeye kâfi bir program çizer; kendisini eşitmek istemiş olan bir gençliğe hitab ediyordu. "Auguste Comte,, un büyük gayreti, belki tulli emelinin ifrati sebebile, kendisinden ümid edile bilen neticeyi vermedi.

Fransa ise bunların te'azzi [organisation] mesa'ili merkeziyesile olan irtibatını görmeksizin şekli siyasi mes'elelerini sonsuz münakeşeden yoruldu. Bu mesa'id en bize ancak cansız formüller kaldı, bu formüller üzerimize Théologia tarzında te'sir icra ediyordu. [Bitmedi]

Böylemi tasarruf edecektik?

Yıl başı gecesi için yalnız müskirat idaresi 200 sandık şampanya satmış, yani 2400 şişe. Buna 1000 danede haricdeki müesseselerin satışı ilâve ediliyor ve şu netice alınıyor: 68,000 liralık şampanya! Daha bir çok ecnebi içkilerin yekûnunu dışında bırakan bu yekûnu göz önüne getirince kendi kendimize sormaya mecbur oluyoruz:

— Böylemi tasarruf edecektik?

"Milliyet,, 3 Kânunusani 1930

Darülbedayide

Kafes arkasında

Kavuk, yaşmak, cübbe, ferace, terlik, papuç, fener, bekçi, tulumbacılar, cinler, periler, cadılar, ayınları çatlatarak, heceleri uzatıp çekerek konuşan erkekler ve hiç kaybolmayan bir yahudi... Cumbalı

kafesli adalar, çeşme başları yalılı kıyıları ve sokaklar...

İşte Müsahipzade Celâl beyin dekorları ve adamları. Eski devirleri bil hassa elbiseleriyle eyice tet'kik etmiş olan muharririn (İstanbul Efendisi) nin tesirinden kurtulmadığı muhakkak.. o bize aynı sazdan daima aynı nağmeler dinletmek istiyor. Şimdiki veya hiç olmazsa daha yeni mazimize dokunmak istemediği anlaşılıyor.

Halbuki muharririn (Moda çılgınları) isimli moderen eseri teknik itibarile hepsinden üstün bir kuvvtt e idi

Kafes arkası.. birbirine lehimlenmiş beş tabloluk yeniçeri devrine ait bir eser fakat bunda eski ve daha yakın devirler birbirine karışmış gözüküyor. erkekler eski kitap şivesile konuşurken kadılarını içimizde görmek çok kolaydır.

Zaten bu gibi eserlerde bu noktaya hiç dikkat edilmiyor.

(Mürâi) de de, (azarya) da da kadınlar erkeklerden başka şivede söz söylerler. Kafes arkasında ne tarihi ne de sahne kıymeti var.. benim bulduğum gece sahanın (Hayvan fikri yedi) gecesinden pek çok daha kalabalık oluşu eğer daha kuvvetli bir hükümse, Darülbedayi daima bu çeşit eserler oynamalı. Eğer gülmek için yayvan mahalle dilini dinlemek şalvarın altından çıkan beyaz, uçkurlu dou seyrederek sa'at namına bir heyecan duymak kabilse bu eser çok [Artislerin şahsı tesirlerini unutmamak şartile] parlak bir eserdir. sahnede iç çamaşırlarını göstermek yeni moda oldu. (Mürâyi) de de böyle. Zaten ikincisi birincisinin çok tesiri altında cadılı sahneleri muharririn başka bir isimle oynamış bir çalgılı oyununda da gördüğümü hatırlıyorum.

(İstanbul Efendisi) nin mazbut vak'asını, (Lale devri) nin kibar edasını düşünüyorum da Celâl Beyin buna niçin emek verdiğini bir türlü anlayamıyorum.

M. Ferit

İmtiyaz sahibi : Dr. Abdullah Djevdet
Mes'ul müdürü : Dr. Abdil Hüsnü

Düyunu umumiye karşısında "İŞ,, Matbaası